

Yayın Geliş Tarihi: 28.03.2024
Yayına Kabul Tarihi: 11.07.2024
Online Yayın Tarihi: 15.09.2024
<http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1460869>

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 26, Sayı: 3, Yıl: 2024, Sayfa: 1125-1146
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

KADININ GÜÇLENMESİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISINA ETKİSİ

Melike YALÇIN*

Öz¹

Bu araştırma, kadınların güçlenmesinin toplumsal cinsiyet algısına etkisini betimsel düzeyde incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Ankara Mamak Belediyesine bağlı Aile Merkezlerinden hizmet alan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 426 kadın katılım sağlamıştır. Veri toplam aracı olarak sosyodemografik form, Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılan Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği puan ortalaması 1.66±.148'dir. Katılımcıların Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği alt ölçeklerinden olan Kadınların Bağımsız Hareket Edebilmesi Ölçeği ortalama puanı 2.00±.188, Aile Baskısından Kurtulma Alt Ölçeği ortalama puanı 1.88±.205 ve Ekonomik Güvence ve Katkı Ölçeği ortalama puanı 1.77±.274 olarak hesaplanmıştır. Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeğinden alınan puan ortalaması 2.81±.335'dir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların medeni durumu ve evlenme şekli toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde etkilidir. Medeni durum, evlenme şekli ve ilk evlenme yaşı ile kadının güçlenmesi arasında istatistiksel fark vardır. Kadınların bağımsız hareket edebilmesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında pozitif yönde, güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunduğu gözlemlenmiştir ($r=.702$, $p<.001$). Kadınlar bağımsız hareket ettikçe toplumsal cinsiyet algı düzeyi artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Kadının Güçlenmesi, Toplumsal Cinsiyet.

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Yalçın, M. (2024). Kadının güçlenmesinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26 (3), 1125-1146.

*Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sandıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü ORCID: 0000-0002-2312-276X, myalcin@aku.edu.tr

¹Araştırma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Etik Komisyonu 16.08.2023 tarih ve 10 sayılı toplantısı 2023/245 karar sayısı ile Etik Kurul onayı alınmıştır.

THE IMPACT OF WOMEN'S EMPOWERMENT ON GENDER PERCEPTION

Abstract

This study was conducted to examine the effect of women's empowerment on gender perception at a descriptive level 426 women who received services from Family Centers affiliated to Ankara Mamak Municipality and who agreed to participate in the study participated in the research. Sociodemographic form, Women Empowerment Scale and Perception of Gender Scale were used as data collection tools. The mean score of the Women Empowerment Scale used in this study was 1.66 ± 148 . The participants' mean score on the Women's Ability to Act Independently Scale, which is one of the subscales of the Women Empowerment Scale, was 2.00 ± 188 , the mean score on the Freedom from Family Pressure Subscale was 1.88 ± 205 , and the mean score on the Economic Security and Contribution Scale was 1.77 ± 274 . The mean score obtained from the Perception of Gender Scale was 2.81 ± 335 . According to the findings, marital status and marriage type of the participants are effective on their gender perception levels. There is a statistical difference between marital status, marriage type and age at first marriage and women's empowerment. It was observed that there was a positive, strong and significant relationship between women's ability to act independently and gender perception ($r = .702$, $p < .001$). As women act independently, the level of gender perception increases.

Keywords: Women, Women's Empowerment, Gender.

GİRİŞ

Nüfusun yaklaşık yarısını oluşturan kadınlar her ne kadar mevzuat düzenlemelerinde ve çeşitli söylemlerde erkeklerle eşit statüye sahip görünseler de toplumsal pratiklerde bunu her zaman görebilmek mümkün olmamaktadır (Akdemir, Davarcıoğlu Özaktaş & Aksoy, 2019). Kadınlar günümüzde dünyadaki refahın yalnızca %1'inden yararlanmaktadır (Demirel, 2023). Nitekim feminist mücadelenin ilk yıllarından bu zamana kadar kadınlar pek çok kazanım elde etmiş olsa da günlük yaşam pratikleri içerisinde kamusal ve özel alan da dahil olmak üzere istihdam, eğitim, sağlık, hane içi ilişkiler, miras, siyaset vb. pek çok alanda bazen görünür bazense üstü örtülü bir şekilde eşitsizliğe ve ayrımcılığa maruz bırakılmaktadırlar. Küresel olarak dünyanın pek çok yerinde kadınlar ve kız çocukları uzun saatler boyunca ücretsiz ev işi yapmaktadır. Bazı yerlerde kadınlar toprak sahibi olma veya mirastan yararlanma, krediye erişim, gelir elde etme veya iş yerinde yükselme haklarından yoksundur. Karar alıcılar arasında kadınların temsiliyet düzeyi oldukça düşüktür (Peace Corps, tarihsiz).

Her ne kadar güçlenme anlamında önemli bir bileşen olan kamusal alandaki temsiliyet düzeyi görece artmış olsa da kadınlar pek çok konuda ataerkil düşünce ikliminden kendini koruyamamıştır. Kadınlar toplumsal yaşam içerisinde nasıl giyinmesi ve davranması gerektiği, evlilikte büyüklerin uygun görüşünün alınması,

erkekten çok kazanmaması ve statüsü yüksek işlerde çalışmaması vb. inanışlar nedeniyle hala güçlü ve özgür bir konumda değildir. Bu da kadınların güçlenmesinin yalnızca iş ve meslek sahibi olmak, hak ve fırsatlardan yeterince yararlanmakla yerine getirilemeyeceği, kadını ikincil konuma iten baskıcı ve ayrımcı zihniyetle de mücadele edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir (Günindi Ersöz, 2015).

Kadınların yukarıda bahsedilen eşitsizlik ve ayrımcılığa maruz bırakılmasının temel nedeninin toplumdaki algılanış biçimi olduğu ifade edilmektedir. Bu algılanış biçimi ise toplumsal cinsiyet ile yakından ilgilidir. Toplumsal cinsiyet toplum tarafından kadına uygun görülen bir takım görev ve roller ile sosyal alan içindeki konumu ve kendisinden beklenenlerle ilgili bir kavramdır. Cinsiyet, biyolojik iken, toplumsal cinsiyet kültürel bir kavram olarak okunabilir (Alisbah Tuskan, 2012). Toplumsal cinsiyet zaman içerisinde şekillenen ve değişebilen ilişki örüntülerini içermektedir (Ertürk, 1996). Bununla birlikte ülkelerin gelişmişlik ve kalkınma düzeyine göre de toplumsal cinsiyet eşitsizliği değişmektedir. Gelişmemiş, düşük gelire sahip ülkelerde, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin beşerî kalkınma üzerinde olumsuz etkide bulunduğu ifade edilmektedir (Tunç, 2018).

Şiddet, ücretsiz bakım emeği, istihdamda eşitsizlik, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasındaki önemli engellerdendir. Bilindiği üzere Birleşmiş Milletler 2030 yılına kadar Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri belirlemiş olup, bunlardan biri de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdır. Ancak bugünkü tahminlere göre çocuk yaşta evliliklerin sona erdirilmesi yaklaşık 300 yıl, yasal korumadaki boşlukları kapatmak ve ayrımcı mevzuatı kaldırmak için 286 yıl, işyerinde üst pozisyonlarda yer almak için 140 yıl, ulusal parlamentoda yer almak içinse yaklaşık 47 yılın geçmesi gerektiği tahmin edilmektedir (United Nations [UN], 2023). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve beraberinde getireceği kadının güçlenmesi için uzun bir süreden bahsetmek mümkündür.

Toplumsal cinsiyet eşitliği hak temelli anlayışla, dünyanın neresinde olursa olsun tüm bireylerin sahip olduğu önemli insan haklarından biridir. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi, yoksulluğun azaltılmasından kız ve erkek çocuklarının sağlık, eğitim, koruma ve refahının desteklenmesine kadar sağlıklı bir toplumun tüm alanları için de oldukça önem bir yere sahiptir (UN, 2023).

Çocukluktan itibaren kadın ve erkeklere atfedilen roller gereği kadınlar daha çok hane içi işlere ve bakım rollerine yönlendirilirken, erkeklerin daha çok dışarıda kendini var edebileceği, rekabet ve kazanmaya dair roller uygun görülmektedir. Bu ise toplumsal olarak kadınları pasifize eden, bununla birlikte erkeğe güç atfeden bir bakış açısını doğurmaktadır. Kadınlara toplumsal olarak atfedilen roller, yüklenen sorumluluklar başka bir deyişle toplumsal cinsiyete dayalı bahsedilen pratik ve algılayışlar çoğu zaman kadınların güçsüzleşmesine, erkeğe bağımlı olmasına, pek çok alanda haklarını kullanamamasına yani dezavantajlı konuma gelmesine neden olmaktadır (Baydur & Uçan, 2016). Diğer bir anlatımla kadınların güçsüzleştirilmesinin en temel nedenlerinden biri toplumsal cinsiyet eşitsizliği

olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle kadınların güçlenmesi kuşkusuz toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadele kapsamında mümkün olacaktır. Bununla birlikte hem kamusal hem özel alanda, kadının yaşamı üzerinde karar verebilmesi ve kontrol sahibi olması, kaynak ve fırsatlara erişebilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıyla mümkün olabilecektir (Peace Corps, tarihsiz; Kaya & Altan, 2022).

Kuramsal olarak güçlenme kişisel (mikro düzey), kişilerarası (mezzo düzey) ve politik (makro düzey) güçlenmeyi içeren bütüncül bir yaklaşımı içermektedir (Adams, 2003). Bu çerçevede kadınların güçlenmesinde kadınların güvenlik, finansal ihtiyaçları, zararlı geleneklerle mücadele, eşitlik, kişisel olanın politik yönünü kavrama, sosyal değişim, eşitlik, hizmetlere ulaşım gibi konular sıklıkla güçlenmenin gündeminde yer almaktadır (Alston, 2018). Güçlenme aynı zamanda feminist yaklaşım, yetişkin eğitimi, politik psikoloji, toplum organizasyonu gibi alanlarda da kullanılmaktadır (Erbay, 2019).

Bu araştırma kadınların güçlenmesinin toplumsal cinsiyet algısına etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede kadınların mevcut güç durumları, güçlü olduğu alanlar ve toplumsal cinsiyet algı düzeyleri ve bunların birbiriyle ilişkisi değerlendirilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve beraberinde getirdiği kadını güçsüzleştiren sonuçlar, sadece erkeklerle yapılacak araştırma ve uygulamalarla sınırlı kalmamalıdır. Kadınların gözünden de kadının güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet algısı bu alandaki çalışmalara katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir. Araştırmanın soruları aşağıdaki gibidir.

1- Katılımcıların güçlenme durumu ve güçlü olduğu alanlar ile toplumsal cinsiyet algı düzeyi nedir?

2- Katılımcıların güçlenme durumu ve güçlü olduğu alanlar ile toplumsal cinsiyet algı düzeyleri arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?

3- Katılımcıların toplumsal cinsiyet algı düzeyi ile medeni durumu ve evlenme şekli arasında ilişki bulunmakta mıdır?

4- Katılımcıların güçlenme durumu ile medeni durumu, evlenme şekli ve ilk evlenme yaşı arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde yöntem ve bulgular kısmına yer verilecektir.

LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye’de toplumsal cinsiyet algısına yönelik pek çok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Söz konusu araştırmalar Türkiye geneli ya da belirli bölgeleri kapsayan çalışmalardan, genellikle üniversite öğrencileri ya da belirli meslek gruplarını içeren çalışmalara kadar değişiklik göstermektedir. Son beş yılda Türkiye’de toplumsal cinsiyet algısına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda daha çok toplumsal cinsiyet algısının ölçülmesiyle birlikte toplumsal cinsiyet

algısının cinsiyet, öğrenim durumu, öğrenim süresi, meslek, gelir durumu, aile tipi, medeni durum gibi sosyo-demografik bilgiler ile arasındaki ilişkiye bakılmıştır (Adana, Özvuramaz & Taşpınar, 2020; Akkaş, 2020; Keçeci & Ekşi, 2020; Kadir Has Üniversitesi, 2022; Karakoç, Duran & Döner, 2022; Çifçi, Saka & Akın, 2022).

Ayrıca çeşitli örneklerde toplumsal cinsiyet algısı ile birlikte özyeterlilik algısı, farklılıklara saygı, çocukluk çağı örselenme yaşantısı ve şiddet eğilimi, LGBTI bireylere yönelik tutuma etkisi, spiritüel iyi oluş ve psikolojik istismara etkisi, duygu düzenleme, toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet tutumuna etkisi, kadına yönelik şiddet tutumuna etkisi, şiddet eğilimine etkisi, flört şiddeti tutumuna etkisi gibi çeşitli korelasyon çalışmalarının da yapıldığı görülmektedir (Balcı Akpınar ve diğerleri, 2019; Özpulat & Özvarış, 2019; Güzel, 2020; Uygun & Önsan, 2020; Sönmez, 2021; Sumbas & Erdemir, 2021; Balcı Devrim & Beydağ, 2022; Karakoç, Duran & Döner, 2022; Korkmaz & Özbesler, 2022; Türk, Çevik & Kaya, 2023)

Kadının güçlenmesine yönelik çalışmalar incelendiğinde ise sayının görece yeni ve sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen çalışmalar çeşitli örneklerde yaş, eğitim, medeni durum, çocuk sayısı, gelir düzeyi, ilk evlilik yaşı ve çalışma durumu gibi sosyo-demografik değişkenler ile fiziksel aktivite, psikolojik iyi oluş, yaşam doyumuna etkisi, mikrokredi desteklerinin etkisi, kadın kooperatiflerinin etkisi, iş hayatı ve aile ilişkisine etkisi gibi konular üzerindedir (Özdemir, 2019; Bozkur, 2020; Serin & Özdemir, 2020; Arpacı, 2022; Demirel & Bakırtaş, 2022; Emir, 2023; Şahankaya Adar & Dedeoğlu, 2023; Şahin & Eryılmaz, 2023).

Bu çalışmada ise benzerlerinden farklı olarak yetişkin kadınlar örneğinde kadının güçlenmesinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi betimsel düzeyde tespit edilmeye çalışılmıştır. Toplumsal cinsiyet algısının yüksek olması aynı zamanda kadınların kendi gücünün de farkında olmasında önemli bir değişken olarak değerlendirildiğinden çalışma bu kapsamda gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma kesitsel tanımlayıcı araştırma modeline göre yürütülmüştür. Kesitsel tanımlayıcı çalışmalar, zaman içinde sabit bir noktada olguların durumunu veya olgular arasındaki ilişkileri tanımlamak için kullanılmaktadır (Ihudiebube-Splendor & Chikeme, 2020). Bu modelin kullanılmasının nedeni araştırmacıya zaman ve maliyet açısından tasarruf sağlaması ve sıklık analizleri için uygun olmasıdır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama araçları olarak sosyodemografik form, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği kullanılmıştır.

Sosyodemografik form; araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Katılımcıların yaş, medeni durum, evlenme şekli, evlenme yaşı, eğitim durumu, çocukluğunu geçirdiği en uzun yer, çocuk durumu, çocuk sayısı, çalışma, gelir ve hastalık durumu hakkında bilgiler yer almaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği; Altınova & Duyan (2013) tarafından toplumsal cinsiyet algı düzeyini ölçmek üzere geliştirilmiştir. 25 maddeden oluşmakta olup, herhangi bir alt ölçeği bulunmamaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .872'dir. Söz konusu maddelerden 10'u olumlu, 15'i olumsuzdur. Katılımcılar maddelerde belirtilen düşünceye "tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1)" olmak üzere görüşlerini bildirmektedir. Olumsuz olarak ifade edilen maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten 25-125 arasında puan alınmaktadır. Puan arttıkça bireylerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu olarak değerlendirilmektedir.

Kadınların Güçlendirilmesi Ölçeği; Schuler, Hashemi ve Riley (1997) tarafından geliştirilmiş, ilk olarak Bangladeş'te uygulanmıştır. Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Baydur & Uçan (2016) tarafından yapılmıştır. "Evet ve Hayır" şeklinde karar bildiren "kadının bağımsız hareket edebilmesi" hakkında 8, "aile baskısından kurtulma" hakkında 4 ve "ekonomik güvence ve katkı" hakkında 5 madde olmak üzere toplam 3 alt ölçek ve 18 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek kadınların yanıt verebileceği şekilde oluşturulmuştur.

Maddeler, verilen olumlu yanıtlara 1 ve olumsuz yanıtlara 0 puan atanarak, toplamda 0-8 aralığında hesaplanmaktadır. *Kadınların Bağımsız Hareket Edebilmesi Alt Ölçeği*, "Kadının kamusal yaşamda belirli alanlara gidebilme özgürlüğünü" ifade etmektedir. Yüksek puan "kadının yeterince bağımsız hareket edebildiği" şeklinde yorumlanmaktadır. *Aile Baskısından Kurtulma Alt Ölçeği*; "Kadının sosyal yaşamı üzerinde eş ya da aile fertlerinden kaynaklanan baskıyı sorgulamakta ve 4 maddeden oluşmaktadır. 0-4 arasında puanlanmakta, yüksek puan aile baskısının azaldığını göstermektedir. *Ekonomik Güvence ve Katkı Alt Ölçeği*; "kadının ekonomik özgürlük derecesini, gelir ve varlık sahibi olma durumu kapsamında güçlendirme gereksinimini" ifade eden 5 maddeden oluşmaktadır. İlk dört madde "Evet-Hayır" şeklinde olup diğer boyutlar gibi hesaplanmaktadır. Alt boyutun beşinci maddesi olan "Aile giderlerinizin ne kadarını kendi kazancınızla karşılıyorsunuz?" sorusu ise "Tümü", "Çoğunluğu", "Yarısı", "Çok azı" ya da "Hiç" ifadeleri ile değerlendirilmektedir. "Çok azı" ve "Hiç" 0 puan, diğer seçenekler ise 1, 2 ve 3 puan şeklindedir. 2 ve üzerindeki puanlar kadının güçlendirilmesi adına olumlu, altında kalan puanlar aksi yönde yorumlanmaktadır (Baydur ve Uçan, 2016). Tersten hesaplanan madde yoktur. Ölçeğin orijinalinde Kadının Bağımsız Hareket Edebilmesi alt boyutunun Cronbach's alpha değeri 0.710, Aile Baskısından Kurtulma alt boyutunun Cronbach's alpha değeri 0.568 ve Ekonomik Güvence ve Katkı alt ölçeği boyutu Cronbach's alpha değeri 0.491'dür. Ölçeğin bütünü için Cronbach's alpha değeri 0.663.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Veriler değerlendirilirken betimleyici istatistikler (minimum, maksimum, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Hipotez testleri ANOVA testi ile, değişkenlerin birbirleri ile ilişkileri ise Pearson korelasyon testi ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular %95 güven aralığında 0.05 ve 0.01 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır. Ölçeklerin geçerlilik katsayı hesapları değerlendirilmiş ve güvenilir ölçme araçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Verilerin normal dağılım sağlayıp sağlamadığına ilişkin çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları incelenmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırma Evreni ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 18-65 yaş arasında Ankara Mamak Belediyesine bağlı 19 Aile Merkezinden hizmet alan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimi yöntemine gidilmemiş, tam sayım yapılmıştır. Ağustos 2023-Eylül 2023 tarihleri arasında Merkezden hizmet alan ve araştırmaya katılmak isteyen 18-65 yaş arasındaki 426 kadına ölçekler Merkez Müdürleri tarafından dağıtılmış ve katılmak isteyenlere uygulanmıştır. Araştırma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Etik Komisyonu 16.08.2023 tarih ve 10 sayılı toplantısı, 2023/245 karar sayısı ile Etik Kurul onayı alınmış olup katılımcılar Bilgilendirilmiş Onam Formunu imzalamıştır.

BULGULAR

Araştırma bulguları başlığı altında öncelikle araştırmaya katılan kadınların bazı sosyodemografik bilgilerine yer verilmiştir. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ile Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği ve alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalaması ve betimsel analizler incelenmiştir. Ölçekler arasındaki puan ilişkileri ve ölçeklerin bazı değişkenlerle arasındaki istatistiksel ilişkiye bakılmıştır.

Araştırmaya katılanların sosyodemografik bilgilerine ilişkin sıklık dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Sosyo-demografik Bilgiler

Değişken	Sayı	Yüzde
Yaş	18-24	3.8
	25-34	27
	35-44	39.9
	45-54	24.2
	55-60	4.2
	60 ve üstü	.9
Medeni durum	Evli	83.8
	Bekar	11.7

	Boşanmış	15	3.5
	Dul	4	.9
Evlenme şekli	Arkadaşlık ederek	150	35.2
	Görücü usulü	213	50
	Kaçarak	11	2.6
	İstemeyerek/zorla	2	.5
Evlenme yaşı	15 ve altı	3	.7
	16-18	82	19.2
	19-21	130	30.5
	22-24	61	14.3
	25-27	46	10.8
	28 ve üzeri	23	5.4
Eğitim durumu	Okuryazar değil	6	1.4
	İlkokul	12	2.8
	Ortaokul	104	24.4
	Lise	168	39.4
	Üniversite	127	29.8
	Lisansüstü	9	2.1
Çocukluğunu geçirdiği en uzun yer	Köy	85	20
	Kasaba	11	2.6
	İlçe	75	17.6
	İl	89	20.9
	Büyükşehir	166	39
Çocuğu var mı	Var	361	84.7
	Yok	65	15.3
Kaç çocuğu var	1	53	12.4
	2	189	44.4
	3	95	22.3
	4	23	5.4
	5 ve daha çok	1	.2
	Çocuk yok	65	15.3
Çalışıyor mu	Evet	102	23.9

Gelir Durumu	Hayır	324	76.1
	Çok yeterli	9	2.1
	Yeterli	90	21.1
	Orta	232	54.5
	Yetersiz	72	16.9
	Çok yetersiz	23	5.4
Hastalık durumu	Evet	124	29.1
	Hayır	302	70.9

Tablo 1’de araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik bilgilerine yer verilmektedir. Katılımcılar en çok orta yaş grubu sayılabilecek 35-44 (%39.9) yaş aralığındadır. Büyük bir kısmı evli olup (%83.8), bekar katılımcı oranı %11.7’dir. Katılımcıların yarısı (%50) görücü usulüyle, %35.2’si arkadaşlık ederek ve %2.6’sı kaçarak evlenmiştir. İlk evlilik yaşı 19-21 olan katılımcı oranı %30.5’tir. 18 yaş ve altında ilk evliliğini gerçekleştiren katılımcı oranı ise %19.2’dir. Katılımcıların %39.4’ü lise mezunu, %29.8’i ise üniversite mezunudur. %39’u çocukluğunu büyükşehirde geçirmiştir. %84.7’sinin çocuğu bulunmakta olup, en çok 2 çocuğa sahiplerdir (%44.4). Katılımcıların %76.1’i herhangi bir işte çalışmamaktadır. %54.5’i gelir durumunu orta olarak belirtirken, %21.1’i gelir durumunu yeterli, %16.9’u ise yetersiz olarak belirtmiştir. %70.9’unun herhangi bir hastalığı bulunmamaktadır.

Tablo 2’de Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Kadının Güçlendirilmesi Ölçeğinden alınan puanların minimum ve maksimum değerleri puan ortalamalarına yer verilmektedir. Ayrıca istatistiksel analizlere uygunluk kapsamında puanların çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Ölçeklerin bu çalışma kapsamındaki güvenilirlik analizleri için de Cronbach Alfa değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 2: Ölçeklere İlişkin Bulgular

	Min.	Max.	Ortalama	SD	Çarpıklık	Basıklık	α
TOPLUM CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ	1.32	3.80	2.81	.335	-.465	1.742	.614
KADININ GÜÇLENDİRİLMESİ ÖLÇEĞİ	1.24	2.12	1.66	.148	-.012	.024	.488
Kadınların Bağımsız Hareket Edebilmesi Alt Ölçeği	1.00	1.88	2.00	.188	.961	.861	.659

Aile Baskısından Kurtulma Alt Ölçeği	1	2	1.88	.205	-2.023	4.157	.551
Ekonomik Güvence ve Katkı Alt Ölçeği	1	2	1.77	.274	-1.223	.770	.585

Kullanılan ölçekler ve alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık katsayıları +2.5,-2.5 sınırları içerisinde yer aldığından ölçek puanlarının normal dağılım gösterdiği gözlenmektedir (George & Mallery, 2010). Bu araştırma kapsamında ölçeklerin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.614$, Kadının Güçlenmesi Ölçeği iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.488$, Kadınların Bağımsız Hareket Edebilmesi Alt Ölçeği iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.659$, Aile Baskısından Kurtulma Alt Ölçeği iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.551$, Ekonomik Güvence ve Katkı Alt Ölçeği iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.585$ 'dir. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldığı puanları minimum 1.32 ve maksimum 3.80 arasında değişmekte olup, ortalama puan $2.81\pm.335$ 'tir. Katılımcıların Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği puanları minimum 1.24 ve maksimum 2.12 arasında değişmekte olup, ortalama $1.66\pm.148$ 'dir. Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği alt ölçeklerinden Kadınların Bağımsız Hareket Edebilmesi Alt Ölçeği ortalama puanı $2.00\pm.188$, Aile Baskısından Kurtulma Alt Ölçeği ortalama puanı $1.88\pm.205$ ve Ekonomik Güvence ve Katkı Alt Ölçeği ortalama puanı $1.77\pm.274$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3'de Toplumsal Cinsiyet Ölçeği ile Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği ve alt ölçekleri arasındaki istatistiksel ilişkiye verilmektedir.

Tablo 3: Ölçek Puanları Arasındaki İlişki

Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği	(1)	(2)	(3)	(4)
Kadının Güçlendirilmesi (1)	.083	.077	.007	-.004
Bağımsız hareket (2)	1	.702**	.126**	.593**
Aile baskısından kurtulma (3)		1	-.202**	.232**
Ekonomik Güvence (4)			1	-.124*
				1

** $p<.001$, * $p<.05$

Tablo 3'te verilen pearson korelasyon analizine göre katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı ile güçlenmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r=0.83$, $p>0.05$).

Katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği alt ölçekleri ile arasındaki ilişki açısından incelenmiştir. Buna göre kadınların bağımsız hareket edebilmesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında pozitif, güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=.702$, $p<.001$). Kadınlar bağımsız hareket ettikçe toplumsal cinsiyet algı düzeyi artmaktadır. Aile baskısından kurtulma ile toplumsal cinsiyet algısı arasında negatif, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-.202$, $p<.001$).

Aile baskısından kurtulma azaldıkça toplumsal cinsiyet algı düzeyi azalmaktadır. Başka bir deyişle aile baskısı arttıkça toplumsal cinsiyet algı düzeyi azalmaktadır. Ekonomik güvence ve katkı ile toplumsal cinsiyet algı düzeyi arasında negatif, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-.124$, $p<.005$). Ekonomik güvence ve katkı

Tablo 4: Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Katılımcıların Medeni Durumu ve Evlenme Şekline Göre ANOVA Testi Sonuçları

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği										
Medeni Durum	N	\bar{X}	ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Evli (1)	356	2.83	.324	G.Arası	3.411	3	1.137	10.83	.000	
Bekar (2)	50	2.81	.308	G.İçi	44.192					
Boşanmış (3)	15	2.58	.283	Toplam	47.602					2-3-4
Dul (4)	4	2.03	.558							
Toplam	425	2.81	.335							
Evlenme şekli										
Evlenme şekli	N	\bar{X}	ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Arkadaşlık ed. (1)	150	2.76	.341	G. Arası	1.094	3	.365	3.244	.022	
Görücü Usulü (2)	212	2.86	.332	G. İçi	41.688					
Kaçarak (3)	11	2.81	.304	Toplam	42.782					2-1
İstemeyerek (4)	2	2.52	.056							
Toplam	375	2.82	.338							

azaldıkça, toplumsal cinsiyet algı düzeyi azalmaktadır. Katılımcıların genel olarak toplumsal cinsiyet algısı ile güçlenmesi arasında istatistiksel fark yoktur. Ancak, diğer analizlere göre kadınların bağımsız hareket edebilmesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı ve pozitif ilişki bulunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet algı düzeyi medeni duruma göre anlamlı bir farklılığa sahiptir ($F=10.83$; $p<0.05$). LSD testi sonuçlarına göre bekar kadınların ($\bar{x}=2.81$) toplumsal cinsiyet algı düzeyi, boşanmış kadınlara ($\bar{x}=2.58$) ve dul kadınlara ($\bar{x}=2.03$) göre daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların toplumsal cinsiyet algı düzeyi evlenme şekline göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=3.244$; $p<0.05$). Görücü usulüyle evlenenlerin ($\bar{x}=2.86$) toplumsal cinsiyet algısı, arkadaşlık ederek evlenenlerden ($\bar{x}=2.76$) daha yüksektir.

Tablo 5'te katılımcıların Kadının Güçlendirilmesi Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması bazı değişkenlerle ilişkisi kapsamında ANOVA testi ile incelenmiştir.

Tablo 5. Kadının Güçlendirilmesi Ölçeğinin Katılımcıların Medeni Durum, Evlenme Şekli ve İlk Evlenme Yaşına Göre ANOVA Testi Sonuçları

Kadının Güçlenmesi Ölçeği										
Medeni Durum	N	\bar{X}	ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Evli (1)	357	1.67	.144	G. Arası	.493	3	.164	7.797	.000	
Bekar (2)	50	1.61	.149	G. İçi	8.903	422	.021			2-3
Boşanmış (3)	15	1.51	.034	Toplam						
Dul (4)	4	1.69	.182							
Toplam	426	1.66	.148							
	N	\bar{X}								
Evlenme Şekli	N	\bar{X}	ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Arkadaşlık ederek (1)	150	1.63	.128	G. Arası	.596	3	.199	9.825	.000	
Görücü usulü (2)	213	1.70	.151	G. İçi	7.518	372	.020			1-4
Kaçarak (3)	11	1.69	.143	Toplam	8.114	375				
İstemeyerek (4)	2	1.38	.124							
Toplam	376	1.67	.147							
	N	\bar{X}								
İlk Evlenme Yaşı	N	\bar{X}	ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
15 ve altı (1)	3	1.86	.169	G. Arası	.534	5	.107	5.508	.000	
16-18 (2)	82	1.71	.126	G. İçi	.019	339	.019			1-3-4-5-6;
19-21 (3)	130	1.67	.151	Toplam	7.111	344				2-4-5,
22-24 (4)	61	1.63	.127							3-4-6
25-27 (5)	46	1.65	.142							
28 ve üzeri (6)	23	1.58	.130							
Toplam	345	1.67	.143							

Tablo 5'te gösterildiği üzere kadınların güçlenmesi, medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılığa sahiptir ($F=7.797$; $p<0.05$). Kadınların güçlenme düzeylerinin hangi medeni durum arasında farklılık gösterdiğini belirlemeye yönelik yapılan LSD testi sonuçlarına göre bekar kadınların ($\bar{x}=1.61$) boşanmış kadınlardan ($\bar{x}=1.51$) daha yüksek düzeyde güçlenmeye sahip olduğu görülmektedir.

Kadınların güçlenmesi evlenme şekline göre de anlamlı bir farklılığa sahiptir ($F=9.825$; $p<0.05$). Arkadaşlık ederek evlenen kadınlar ($\bar{x}=1.63$) istemeyerek/zorla evlenen kadınlardan ($\bar{x}=1.38$) daha yüksek düzeyde güçlenmeye sahiptir.

İlk evlenme yaşı 15 ve altı olanlar ($\bar{x}=1.86$) evlenme yaşı 19-21 ($\bar{x}=1.67$); 22-24 ($\bar{x}=1.63$); 25-27 ($\bar{x}=1.65$); 28 ve üzeri olanlardan ($\bar{x}=1.58$), ilk evlenme yaşı 16-18 olanlar ($\bar{x}=1.71$); 22-24 ($\bar{x}=1.63$) ve 25-27 ($\bar{x}=1.65$) olanlardan; ilk evlenme yaşı 19-21 ($\bar{x}=1.67$) olanlar 22-24 ($\bar{x}=1.63$); 28 ve üzeri ($\bar{x}=1.58$) olanlardan daha yüksek düzeyde güçlenmeye sahiptir. Başka bir deyişle evlenme yaşı küçüldükçe katılımcıların güçlenme düzeyi artmaktadır.

TARTIŞMA

Bu araştırma kadınların güçlenmesinin toplumsal cinsiyet algısına etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede çalışmaya Ankara Mamak Belediyesine bağlı Aile Merkezlerinden hizmet alan 426 gönüllü kadın katılım sağlamıştır.

Katılımcıların Kadının Güçlendirilmesi Ölçeğinden almış olduğu puan ortalaması $1.66\pm.148$ 'dir. 350 kadınla gerçekleştirilen başka bir araştırmanın sonuçlarında ise katılımcıların güçlenme ortalama puanı 11.24 ± 2.32 olarak bulunmuştur (Arpacı, 2022). Söz konusu araştırma bulguları birlikte değerlendirildiğinde bu araştırmaya katılan kadınların güçlenme düzeyinin oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Kadının Güçlendirilmesi Ölçeği alt ölçeklerinden Kadınların Bağımsız Hareket Edebilmesi Alt Ölçeğinden aldıkları ortalama puan $2.00\pm.188$ 'dir. Bu sonuca göre katılımcılar bağımsız hareket edebilme alanında düşük güce sahiptirler. Aile Baskısından Kurtulma Alt Ölçeği ortalama puanı $1.88\pm.205$ 'dir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan dikkate alındığında katılımcıların yüksek aile baskısına sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların Ekonomik Güvence ve Katkı Alt Ölçeği ortalama puanı ise $1.77\pm.274$ olarak hesaplanmıştır. Yine bu sonuca göre katılımcıların ekonomik özgürlük ile gelir ve varlık düzeyindeki güçlenmelerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Son tahlilde katılımcıların genel olarak bağımsız hareket edebilme, aile baskısı ile mücadele, ekonomik güvence ve katkı alanlarında düşük güce sahip oldukları görülmektedir. Bununla birlikte benzer bir araştırmanın sonuçlarına göre bağımsız hareket edebilme puan ortalaması, aile baskısı ile mücadele ve ekonomik güvence ve katkı alanlarındaki puan ortalamasından daha yüksektir (Arpacı, 2022). İki araştırmanın sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, kadınların genel olarak alışveriş merkezi, sinema, hastane gibi kamusal alanlarda daha özgür oldukları, bağımsız hareket edebildikleri ve güçlü oldukları ancak özel alanda ataerkil bakışın devam ettiği, bunun kadınların aynı zamanda ekonomik güç alanını da etkilediği, bu nedenle kadınların hane içerisinde de güçlenmeye ihtiyaçları olduğu değerlendirilmektedir.

Kadınların hane içinde de yetkinleşmesi ve konumunu iyileştirebilmesi için toplumsal cinsiyet bilinç ve farkındalığına sahip olması gerekir. Kadınların hane içinde güçlenmesinde yetişkin eğitimlerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu

nedenle toplumsal cinsiyet eşitliğini ön plana alan yetişkin eğitim programlarının düzenlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Eğitim yoluyla güçlenmenin kadınlara hem bireysel hem de toplumsal gelişimi sağlama anlamında katkısının bulunacağı açıktır. Kadınlar kendini doğru biçimde ifade etme, sorunlarının yapısal dinamiklerini kavrayabilme, haklarına ulaşma, toplumun bir parçası olduğunu kavrama, eşitsizliklerin farkına varma vb. konularda güç kazanabilecektir (Tunç, 2013). Başka bir deyişle, cinsiyet eşitliğini sağlama hedefi doğrultusunda bireyselden toplumsala evrilen bir büyüme ve kalkınma var olabilecektir. Nitekim kadının güçlenmesini hedefleyen bir yetişkin eğitiminin çıktıları değerlendirilmiş ve eğitime katılan kadınların geleneksel aile yapılarına sahip olmasına rağmen psikososyal ve siyasal alanlarda güçlenme konusunda başarılı oldukları saptanmıştır (Yakar, 2020).

Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldığı puan ortalaması $2.81 \pm .335$ 'dir. Bu puan katılımcıların düşük düzeyde toplumsal cinsiyet algısına sahip olduklarını göstermektedir. Türkiye'de kadınların toplumsal cinsiyet algısını ölçen diğer çalışmalarda kadınların genellikle daha yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları tespit edilmiştir (Altuntaş & Altınova, 2015; Kılıç, 2019; Çifçi, Saka & Akın, 2021). Ancak araştırmaya katılanların toplumsal cinsiyet algı düzeyi puanı, literatürdeki diğer sonuçlardan daha düşük düzeyde bulunmuştur.

Öte yandan bu araştırma kapsamında toplumsal cinsiyet algısı ile kadının güçlenmesi arasında istatistiksel bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Kadınların bağımsız hareket edebilmesi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğu gözlenmiştir ($r=.702$, $p<.001$). Kadınlar bağımsız hareket ettikçe toplumsal cinsiyet algı düzeyi artmaktadır. Yine aile baskısından kurtulma ile toplumsal cinsiyet algısı arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-.202$, $p<.001$). Aile baskısından kurtulma azaldıkça toplumsal cinsiyet algı düzeyi azalmaktadır. Kadınlar eş ve aile baskısına sahip oldukça toplumsal cinsiyet algı düzeyi azalmaktadır. Ekonomik güvence ve katkı ile toplumsal cinsiyet algı düzeyi arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-.124$, $p<.005$). Ekonomik güvence ve katkı azaldıkça, toplumsal cinsiyet algı düzeyi azalmaktadır. Bu doğrultuda kadınların eş ve aile baskısı altında olup, ekonomik güce sahip olmadıklarında toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin de azaldığı görülmektedir. Dolayısıyla kadınların içinde bulunduğu ataerkil ve baskıcı iklimin, toplumsal cinsiyet algı düzeyini de olumsuz yönde etkilediği değerlendirilmektedir. Kadınların toplumsal cinsiyet algı düzeyi arttıkça aile baskısıyla mücadele ve ekonomik anlamda güçlenme konusunda da yol kat edebilecekleri düşünülmektedir.

Bununla birlikte araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında kadınların her ne kadar kamusal alanda daha güçlü görünseler de özel alanda bu güce sahip olmadıkları gözlenmektedir. Alışveriş merkezi, hastane, tiyatro, sinema vb. yerlere yalnız gidebilme, bulunduğu şehirden ayrılma gibi konularda daha güçlü olsalar da özel alanda çeşitli engel ve baskılarla karşılaşabildikleri tespit edilmiştir. Kadınların

ekonomik anlamdaki bağımlılığı, onları özel alanda var olmaları gereken bir konuma getirmektedir. Bunda kadınlara verilen roller birinci sıradadır. Kadınlar toplumsal cinsiyet rolleri gereği, uysal, bağımlı, edilgen role sahip kalması gerektiği bilinci ile yetiştirilmektedir. Başka bir deyişle kadının yerinin özel alan olduğu belirtilmektedir. Kadınların özel alanda maruz bırakıldıkları eşitsizlik ve baskının doğrudan ataerkil ideolojiyle bağlantılı olduğu ifade edilmektedir. Öte yandan kadınların özel alandaki eşitsiz konumu, maddi güçle birlikte gelen bağımsızlık, eşitlik ve statü sahibi olma haklarını elinden almaktadır (Günindi Ersöz, 2015). Tüm bu sayılanlar kadınların toplumsal cinsiyet algı düzeyini etkilemektedir. Kadınların özel alanda güçlendikçe toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin de artacağı değerlendirilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=10.83$; $p < 0.05$). Bekar kadınların toplumsal cinsiyet algısı boşanmış ve dul kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ülkemizde gerçekleştirilen diğer çalışmalarda da evli ve bekar kişilerin toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bekar katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı evlilere ya da daha önce evlilik deneyimi bulunan kişilere göre daha yüksek düzeydedir (Çiçek & Erbay Dünder, 2019; Akkaş, 2020; Çifçi, Saka & Akın, 2021; Yılmaz ve diğerleri, 2022; Aygün & Sarıtaş, 2022). Özellikle ataerkil zihniyete sahip kişilerle evlilik yapmış olan kadınların, süreç içerisinde toplumsal cinsiyet algısının da değişebileceği düşünülmektedir. Oysa hiç evlilik yapmayan kişiler, doğrudan ataerkil zihniyet yapısındaki kişiler ile birliktelik deneyimlemedikleri için toplumsal cinsiyet algılarının da daha yüksek olabileceği değerlendirilmektedir.

Araştırmada evlenme şeklinin toplumsal cinsiyet algısı ile anlamlı bir farklılığı olduğu tespit edilmiştir ($F=3.244$; $p < 0.05$). Görücü usulüyle evlenenlerin toplumsal cinsiyet algısı ($\bar{x}=2.86$), arkadaşlık ederek evlenenlerin ($\bar{x}=12.76$) toplumsal cinsiyet algısından daha yüksektir. Görücü usulü evliliklerin geleneksel yapıdaki, ataerkil ideolojinin baskın olduğu bir yapıyı temsil edebileceği bu nedenle görücü usulüyle evlilik yapan kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği algı düzeyinin daha düşük olabileceği varsayılmıştır. Ancak araştırma sonuçlarında bu varsayım doğrulanmamıştır. Bunun nedeni olarak arkadaşlık ederek evlenen katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitsizliği algısına sahip, ataerkil ideolojilerin baskın olduğu aile ve evlilik yapılarına sahip olabilecekleri değerlendirilmektedir.

Araştırma bulgularına göre katılımcıların medeni durumu, evlenme şekli ve ilk evlenme yaşı güçlenmelerinde anlamlı değişkenlerdir. Medeni durumu bekar olan kadınlar ($\bar{x}=1.61$), boşanmış kadınlardan ($\bar{x}=1.51$) daha yüksek düzeyde güçlenmeye sahiptir. Bekar olmak kadınlara beraberinde daha özgür bir yaşam sağlıyor olabilmektedir. Yalnız dışarı çıkma, herhangi birinin baskısı olmadan çalışabilme, birikim yapma vb. konularda kadınların bekar iken daha güçlü olabilecekleri değerlendirilmektedir. Kadınlar boşandıktan sonra pek çok olumsuzluk ve kendilerini güçsüzleştirecek durumla baş başa kalabilmektedirler. Bağımsızlık sınırı,

kendi ailesiyle ilgili sorunlar, ekonomik sorunlar bunlardan bazılarıdır (Can & Aksu, 2016). Dolayısıyla evlilik deneyimi olan bir kadının, bekar bir kadına göre bahsedilen olumsuzlukları yaşamış olabileceği ve güçlenme düzeyinin de bu doğrultuda azalmış olabileceği düşünülmektedir.

Arkadaşlık ederek evlenen kadınlar ($\bar{x}=1.63$), istemeyerek/zorla evlenen kadınlara göre ($\bar{x}=1.38$) göre daha yüksek düzeyde güçlenmeye sahiptir. Kadınların istemeyerek/zorla evlenmeleri, onları evlilik yaşamı içerisinde mutsuz, bireysel ve toplumsal olarak da güçsüz hale getirebilmektedir (Kavas, 2018). Ayrıca katılımcıların ilk evlenme yaşı küçüldükçe güçlenme düzeyinin artmakta olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel yapıdaki ve bununla bağlantılı ataerkil ideolojinin hâkim olabileceği ailelerde kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi daha yaygındır (Steinhaus, Gregowski, Fenn & Petroni, 2016). Bilindiği üzere kız çocuklarının erken yaşta ve zorla evlendirilmesi yetişkinlik dönemlerinde güçlenmelerinin önündeki en büyük yapısal engellerin başında gelmektedir. Ancak, araştırma sonuçları bunun tersi bir durumu göstermektedir. Erken yaşta evlenen katılımcıların, literatürde ifade edilenlerin aksine daha yüksek düzeyde güçlenmeye sahip oldukları tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma Ankara Mamak Bölgesinde bulunan Aile Merkezlerinden hizmet alan kadınlar ile sınırlandırılmıştır. Mamak Bölgesi Ankara'da düşük-orta düzey sosyoekonomik yapı ve görece muhafazakâr görüşe sahip bir bölgedir. Dolayısıyla kadınların güçlenme durumları ve toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin sonuçlarda bu değişkenlerin de etkide bulunabileceği değerlendirilmektedir. Araştırma sonuçlarının genellenebilmesi için daha çok sayıda ve çeşitli sosyoekonomik düzeydeki ve farklı görüşteki kadınlar ile ayrı bir çalışma yapılması önerilmektedir.

Ayrıca kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet algısına yönelik daha derin ve detaylı bilgi edinilebilmesi için görüşme ya da odak grup çalışmasına dayalı nitel yöntemlerin kullanıldığı araştırmaların gerçekleştirilebileceği değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların düşük düzeyde güçlenme ve toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte kadınlar bağımsız hareket ettikçe toplumsal cinsiyet algı düzeyi de artmaktadır. Ekonomik güvence ve katkı azaldıkça toplumsal cinsiyet algı düzeyi azalmaktadır. Başka bir anlatımla, kamusal alanda görünür oldukça ve güce sahip oldukça toplumsal cinsiyet algı düzeyi artmaktadır. Özel alanda eş ve aile baskısı artıp, ekonomik bağımlılık ve güçsüzlük arttıkça ise toplumsal cinsiyet algısı azalmaktadır. Katılımcıların medeni durumu toplumsal cinsiyet eşitliği algısı ile literatürle uyumlu olarak belirleyici bir özelliğe sahiptir. Yine medeni durum, evlenme şekli ve ilk evlenme yaşı kadının güçlenmesinde etkiye sahip değişkenlerdendir.

Ekonomik özgürlük, aile baskısından kurtulma ve bağımsız hareket edebilme alanlarında kadınların güçlenmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği algılarının geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Toplumsal cinsiyet algısının gelişmesiyle birlikte, kadınların güçlenme düzeylerinin artacağı düşünülmektedir. Bu konuda kadınlarla yapılacak bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları ise önemli bir yerde durmaktadır. Güçlenmenin kişisel, kişilerarası ve politik boyutları göz önünde bulundurulduğunda gerçekleştirilecek bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarında konunun bu boyutları kapsayacak şekilde ele alınması daha doğru bir yöntem olacaktır. Kadınların yalnızca bireysel anlamda güçlenmesi tam bir güçlenmeyi sağlamada yeterli olmayabilir.

Yazar Katkı Oranı ve Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma tek yazarlı olup katkı oranı %100'dür ve herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Adams, R. (2003). *Social Work and empowerment*. New York: Palgrave Macmillan.

Adana, F., Özvurmaz, S., & Taşpınar, A. (2020). Erkek öğrenci gözüyle toplumsal cinsiyet: Bir üniversite örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 116-123. <https://doi.org/10.46237/amusbfd.533615>

Akdemir, S., Davarcıoğlu Özaktaş, F. ve Aksoy, N. (2019). Türkiye'de ve seçilmiş ülkelerde kadının işgücü piyasasındaki yeri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 43, 184-202. <https://doi.org/10.17.498/kdeniz.535058>.

Akkaş, İ. (2020). Toplumsal cinsiyet algısı üzerine bir değerlendirme: Erzincan örneği. *Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi*, 1, 56-71. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1026200>

Alisbah Tuskan, A.A. (2012). Toplumsal cinsiyet toplumda kadına biçilen roller ve çözümleri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 445-449. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1179>

Altınova, H.H. & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24 (2), 9-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48480/614123>

Altuntaş, O. & Altınova, H.H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyo-ekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Turkish Studies*, 10 (6), 83-100. https://www.researchgate.net/publication/281234104_Toplumsal_Cinsiyet_Algisi_Ile_Sosyo-Ekonomik_Degiskenler_Arasindaki_Iliskinin_Belirlenmesi

Alston, M. (2018). Working with women: Gender-sensitive social work practice. Margaret Alston, Samone McCurdy & Jennifer McKinnon (Ed.), *Social Work: Fields of Practice* içinde (s. 3-18). Oxford University Press.

Arpacı, F. (2022). Kadının güçlendirilmesinin yaşam doyumuna etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26 (3), 695-706. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/74171/1156307>.

Aygün, Ş. & Sarıtaş, A. (2022). Örgüt kültürü ve toplumsal cinsiyet algısı ilişkisi: Ankara ili kamu çalışanları örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26 (1), 183-200.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/69365/899863>.

Balcı Akpınar, R., Küçükoğlu, S., Ejder Apay, S., Karaca, N. & Balcı A. (2019). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları, toplumsal cinsiyet algıları, şiddet eğilimleri ve şiddetle karşılaşma durumları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 62, 409-430.

Balcı Devrim, S., & Beydağ, K. D. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının flört şiddeti tutumuna etkisi. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 413-423.

<https://doi.org/10.56061/fbujohs.1094109>

Baydur, H. & Uçan, G. (2016). Kadınların güçlendirilmesi ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması: Manisa örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27 (2), 7-26.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/515076>

Bozkur, B. (2020). Kadın psikolojik güç ölçeği: Ölçek geliştirme çalışması. *Fe Dergi*, 12 (2), 15-31.

http://cins.ankara.edu.tr/24_2.pdf

Can, Y. & Aksu, N.B. (2016). Boşanma sürecinde ve sonrasında kadın. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (58), 888-902.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/225321>

Çiçek, K. & Erbay Dünder, P. (2019). Manisa 'da 18 yaş ve üzeri bireylerde toplumsal cinsiyet algısı ve ilişkili faktörler. 3. International 21. National Public Health Congress, <https://2019.uhsk.org/ocs236/index.php/UHsk21/UHsk/paper/view/263>

Çiğci, S., Saka, G. & Akın, A.N. (2021). Gender perception and affecting factors: Example of Mardin. *Turkish Journal Of Public Health*, 20 (1), 1-13.

<https://doi.org/10.20518/tjph.944284>

Demirel, Z. H., & Bakırtaş, H. (2022). İş hayatında kadınların güçlendirilmesi ve aile ilişkisine etkisi. *Alanya Akademik Bakış*, 6 (3), 3129-3158. <https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.1009695>

Demirel, E. (2023). *Dünyada kadınlar ve kız çocuklarının yüzde 1'inden azı, kadınların güçlenmesinin ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığı ülkelerde yaşıyor.* <https://turkiye.un.org/tr/239953-d%C3%BCnyada-kad%C4%B1nlar-ve-k%C4%B1z-%C3%A7ocuklar%C4%B1n%C4%B1n-y%C3%BCzde-1%E2%80%99inden-az%C4%B1-kad%C4%B1nlar%C4%B1n-g%C3%BC%C3%A7lenmesinin-ve-toplumsal> (Erişim Tarihi: 30.06.2024)

Emir, E. (2023). *Serbest zaman doyumu, ilgilenimi ve algılanan özgürlük ilişkisi: Fiziksel aktivite yoluyla kadınların güçlenmesi.* İstanbul: Efe Akademik Yayıncılık.

Erbay, E. (2019). Güç ve güçlendirme kavramları bağlamında sosyal hizmet uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19 (42), 41-64. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.546674>

Ertürk, Y. (1996). Alternatif kalkınma stratejileri: Toplumsal cinsiyet, kadın ve eşitlik. *ODTÜ Geliştirme Dergisi*, 2 (1-2), 341-356. <https://doi.org/10.53443/anadoluibfd.1021115>

George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference.* 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.

Günindi Ersöz, A. (2015). Özel alan / kamusal alan dikotomisi: kadınlığın "doğası" ve kamusal alandan dışlanmışlığı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18 (1), 80-102. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/117726>

Güzel, B. (2020). Türkiye'deki sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algısının belirlenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 16, 82-100. <https://doi.org/10.46218/tshd.825323>

Ihudiebube-Splendor, C.N. & Chikeme, P.C. (2020). *A descriptive cross-sectional study: Practical and feasible design in investigating health care-seeking behaviour of undergraduates.* SAGE Publication. <https://doi.org/10.4135/9781529742862>

Kadir Has Üniversitesi. (2022). *Türkiye'de toplumsal cinsiyet ve kadın algısı araştırması 2022.* <https://gender.khas.edu.tr/sites/gender.khas.edu.tr/files/inline-files/TTCKAA2022-5.pdf>

Karakoç, H., Duran, B. & Döner, Ş.İ. (2022). Üniversite öğrencilerine verilen toplumsal cinsiyet ve şiddet farkındalığı eğitiminin toplumsal cinsiyet algı ve tutumuna etkisi. *Güncel Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 114-121.

Kaya, H.E. & Altan, B. (2022). Yetişkin eğitimi sürecinde kadın kursiyerlerin ve yetişkin eğitimcilerin oluşturduğu sosyal etkileşim alanının toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında değerlendirilmesi: Isparta örneği. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 5 (2), 450-467.

<https://doi.org/10.337008.ktc.1067756>

Kavas, B. (2018). Kadınlara yönelik evlilik baskısı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (56), 389-397.

<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185639012>

Keçeci, B., & Eksi, H. (2020). Evli kadınlarda toplumsal cinsiyet algısı ve spiritüel iyilik halinin psikolojik istismar üzerine etkisi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 30-48.

<https://doi.org/10.35333/mukatcad.2020.214>

Kılıç, A. (2019). *Hemşirelerde toplumsal cinsiyet algısı ve etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sanko Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Korkmaz, K., & Özbesler, C. (2022). Sosyal hizmet öğrencilerinin farklılıklara saygı düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33 (3), 867-887.

<https://doi.org/10.33417/tsh.994401>

Özdemir, Ö. (2019). *Mikro kredilerin kadının güçlendirilmesi üzerindeki etkileri: Gaziantep örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özpulat, F. & Özvarış, Ş.B. (2019). Akşehir sağlık yüksekokulu öğrencilerinin özyeterlilik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Journal of Continuing Medical Education*, 28 (2), 98-107

<https://doi.org/10.17942/sted.431011>

Peace Corps. (tarihsiz). *Global issues: Gender equality and women's empowerment*.

<https://www.peacecorps.gov/educators/resources/global-issues-gender-equality-and-womens-empowerment/#>

Schuler, S. R., Hashemi, S. M., & Riley, A. P. (1997). Rural credit programs and women's empowerment in Bangladesh. *World Development*, 24 (4), 635-653.

[https://doi.org/10.1016/0305-750X\(95\)00159-A](https://doi.org/10.1016/0305-750X(95)00159-A)

Serin, V.Z. ve Özdemir, Ö. (2020). The effects of microcredies on women's empowerment: Example Of Gaziantep. *IKSAD Journal*, 6 (22), 129–144.

https://www.researchgate.net/publication/340816157_MIKRO_KREDILERIN_KADININ_GUCLENDIRILMESI_UZERINDEKI_ETKILERI_GAZIANTEP_ORNEGI_THE_EFFECTS_OF_MICROCREDIES_ON_WOMEN'S_EMPOWERMENT_EXAMPLE_OF_GAZIANTEP

Sönmez, D. Z. (2021). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ve kadına yönelik şiddete ilişkin görüşlerinin belirlenmesi (Çankırı karatekin üniversitesi eldivan sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği). *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4 (3), 179-189.

<https://doi.org/10.53493/avrasyasbd.903911>

Steinhaus, M., Gregowski, A., Fenn, N. S., & Petroni, S. (2016). “*She cannot just sit around waiting to turn twenty*”: *Understanding why child marriage persists in Kenya and Zambia*. Washington, DC: International center for research on women.

www.icrw.org/publications/she-cannot-just-sit-around-waitingtoturn-twenty/.
(Erişim Tarihi: 01.10.2023)

Sumbas, E. & Erdemir, N. (2021). Toplumsal cinsiyet algısı ile duygu düzenleme arasındaki ilişki. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 117-125.

Şahankaya Adar, A. & Dedeoğlu S. (2023). Türkiye’de kadın kooperatiflerinin kadınların güçlenmesine etkisi. *Fe Dergi*, 15 (2), 8-49.
<https://doi.org/10.46655/federgi.1337375>.

Şahin, H. & Eryılmaz, R., (2023), Kadının güçlendirilmesi üzerinde sosyo-demografik faktörlerin etkisinin incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58 (3), 2478-2493

<https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosval-ekonomi.23.09.2211>

Tunç, M. (2013). Feminist grup çalışması: Temeli, kapsamı ve süreci. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 24 (2), 209-229.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48480/614196>

Tunç, M. (2018). Kalkınmada kadın ayrımcılığı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin rolü: Ülkelerarası farklı gelir gruplarına göre yatay kesit analiz. *Sosyoekonomi*, 6 (38), 221-251. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2018.04.13>

Türk, A., Çevik, B., & Kaya, S. (2023). Toplumsal cinsiyet algısının şiddet eğilimine etkisinde toplumsal cinsiyet eğitiminin aracılık rolü. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 6 (2), 423-443.

<https://doi.org/10.33708/ktc.1295983>

United Nations (2023). *The Sustainable Development Goals Report*

Special edition. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2023.pdf> (Erişim Tarihi: 29.06.2024)

Uygun, K., & Önsan, Ö. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 99-114. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/59466/812090>

Yakar, A. (2020). Yetişkin eğitimi ve kadınların güçlendirilmesi, *Yetişkin Eğitimi Dergisi*, 3 (5), 132-176.

<https://www.yetiskinegitimi.org/tr/arsiv/13-yetiskin-egitimi-dergisi-cilt-3-sayi-5-6-kasim-2020-mayis-2021/50-yetiskin-egitimi-ve-kadinlarin-guclendirilmesi>

Yılmaz, Y., Gürkan, S., Akdeniz, E. T. & Tınaz, A. (2022). Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin ve algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (3), 1021-1032.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2040386>